

NOTAE NUMISMATICAE

ZAPISKI NUMIZMATYCZNE

Tom XIV

MUZEUM NARODOWE W KRAKOWIE
SEKCJA NUMIZMATYCZNA
KOMISJI ARCHEOLOGICZNEJ PAN
ODDZIAŁ W KRAKOWIE

Kraków 2019

Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Tłumaczenie tekstów oraz korekta językowa native speakerów tekstów
artykułów naukowych oraz recenzji naukowych w tomach XIII (2018) i XIV (2019)
finansowane w ramach umowy 790/P-DUN/2018 ze środków
Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego
przeznaczonych na działalność upowszechniającą naukę.

The translation and the proofreading by a native speaker of the texts
of academic articles and reviews in the volumes XIII (2018) and XIV (2019)
financed as part of the Agreement 790/P-DUN/2018 from the funds
of the Ministry of Science and Higher Education allocated for the purpose
of promoting and propagating science.

NOTAE NUMISMATICAE

ZAPISKI NUMIZMATYCZNE

Tom XIV

MUZEUM NARODOWE W KRAKOWIE
SEKCJA NUMIZMATYCZNA
KOMISJI ARCHEOLOGICZNEJ PAN
ODDZIAŁ W KRAKOWIE

Kraków 2019

Komitet naukowy / Scientific Committee:

Prof. Peter van Alfen, Prof. Michael Alram, Prof. Aleksander Bursche, Prof. François de Callatay, Dr Karsten Dahmen, Prof. Georges Depeyrot, Dr Haim Gitler, Zofia Golubiew, Prof. Wiesław Kaczanowicz, Elżbieta Korczyńska, Prof. Katerini Liampi, Prof. Adam Małkiewicz, Prof. Andrew Meadows, Prof. Mariusz Mielczarek, Dr Jiří Militký, Prof. Janusz A. Ostrowski, Prof. Maciej Salamon, Prof. Bernhard Weissner

Redakcja / Editorial Board:

Redaktor / Editor in Chief – Jarosław Bodzek

Zastępca redaktora / Associate Editor – Mateusz Woźniak

Sekretarze / Secretaries – Dorota Malarczyk, Anna Bochnak, Barbara Zając

Redaktor tematyczny / Theme Editor:

Peter van Alfen

Redaktor językowy / Linguistic Editor:

Peter van Alfen

Recenzenci / Reviewers:

Prof. Bartosz Awianowicz, Prof. Katarzyna Balbuza, Dr Barbara Butent-Stefaniak, Dr Witold Garbaczewski, Dr Adam Kędzierski, Dr Hab. Agata Kluczek, Dr Koray Konuk, Dr Piotr N. Kotowicz, Dr Kyrilo Myzgin, Dr Dariusz Niemiec, Prof. Marek Olbrycht, Prof. Zenon Piech, Dr Hab. Vladimir F. Stolba, Dr Klaus Vondrovec, Dr Eliza Walczak, Dr Tomasz Więcek, Dr David Wigg-Wolf, Dr Hab. Marcin Wołoszyn

Redaktorzy prowadzący / Commissioning Editors:

Dorota Malarczyk, Anna Kowalczyk

Tłumaczenia / Translations:

David Daniel, Grzegorz Haczewski

Korekta / Proofreading:

Aedaan Shaw

Projekt graficzny i typografia / Graphic Design and Desktop Publishing:

Luiza Berdak

Skład i łamanie | Typesetting and Page Layout:

Katarzyna Poznańska

Adres redakcji / Address of the Editorial Office:

Muzeum Narodowe w Krakowie

ul. Józefa Piłsudskiego 12, 31-109 Kraków

tel. (+48) 12 433 58 50

e-mail: notae@mnk.pl

<http://mnk.pl/notae-numismatacae-zapiski-numizmatyczne-1>

Wyłącznie odpowiedzialność za przestrzeganie praw autorskich dotyczących materiału ilustracyjnego ponoszą autorzy tekstów.
Authors of the texts bear the sole responsibility for observing the copyright illustrations.

Wersją pierwotną pisma *Notae Numismatacae – Zapiski Numizmatyczne* jest wersja elektroniczna.

The electronic edition of the *Notae Numismatacae – Zapiski Numizmatyczne* is treated as its original version.

© Muzeum Narodowe w Krakowie i Autorzy, 2019

ISSN 1426-5435

SPIS TREŚCI / CONTENTS

- 11 Od redakcji
12 From the Editors

ARTYKUŁY / ARTICLES

- JAROSŁAW BODZEK
15 The Satraps of Caria and the Lycians in the Achaemenid Period: Where is the Numismatic Evidence?
Satrapowie Karii i Licyjczycy w okresie Achemenidów: czy istnieją świadectwa numizmatyczne?
- EMANUEL PETAC, AUREL VÎLCU
43 About the Diobols Hoard of Apollonia Pontica and Mesembria Discovered in 1911 in Constanța (Ancient Tomis)
O skarbie dioboli Apollonii Pontyjskiej i Mesembrii odkrytym w 1911 r. w Konstancy (starożytnej Tomi)
- YANNIS STOYAS
59 Wheat-Ears and Owls. Remarks on Thessalian Coins with Countermarks
Kłosy i sowy. Uwagi na temat kontramarkowanych monet tesalskich
- MATEUSZ OKOŃSKI
93 Images of Central European *externae gentes* in Trajan's Monetary Iconography and Their Role in the Propaganda of the Imperial Era
Wizerunki środkowoeuropejskich externae gentes w ikonografii monetarnej Trajana i ich pozycja w propagandzie imperialnej epoki
- BARBARA ZAJĄC
123 The Roman Imperial Coinage Model for Some Provincial Coins of Bithynia and Pontus Struck During the Reign of Trajan (98–117)
Rzymskie mennictwo imperialne jako wzór dla niektórych monet Bitynii i Pontu bitych w okresie rządów Trajana (98–117)
- ARKADIUSZ DYMOWSKI
149 The Problem of the Presence of Barbarian Imitations of Roman Imperial Denarii in the Lands of Present-Day Poland. An Attempt at a Balance
Problem występowania barbarzyńskich naśladownictw denarów rzymskich na terenie obecnej Polski. Próba bilansu
- VITAL' SIDAROVICH
183 New Find of Gold Roman Coin-Pendants in the South-West of Belarus
Nowe znalezisko złotych rzymskich monet-zawieszek z południowo-zachodniej Białorusi

- 197 KYRYLO MYZGIN, STEPAN STEPANENKO, YURI SYTYI
Discovery of a Panticapaeum Coin at the Shestovytsya Early Medieval Settlement
Znalezisko monety pantikapejskiej z wczesnośredniowiecznej osady Szestowica
- 221 KRZYSZTOF TUNIA, MATEUSZ WOŹNIAK
Coins from an Early-Medieval Burial Ground in Stręgoborzyce, Krakow District
Monety z cmentarzyska wczesnośredniowiecznego w Stręgoborzycach, pow. Kraków
- 249 DARIUSZ ROZMUS
Early Medieval Lead “Weights” from Młoszowa (near Trzebinia)
Wczesnośredniowieczne „ciężarki” ołowiane z Młoszowej k. Trzebini
- 263 MICHAŁ ZAWADZKI
Remarks on Changes in the Iconography of Jagiellonian Crown Coins
Uwagi o zmianach w ikonografii koronnych monet jagiellońskich
- 281 ANNA BOCHNAK, IWONA MŁODKOWSKA-PRZEPÍÓROWSKA
A Seventeenth-Century Hoard of Coins Found at the Cemetery near the Church Dedicated to St. Barbara in the Old Town of Częstochowa
Siedemnastowieczny skarb monet znaleziony na cmentarzu przy kościele pw. św. Barbary na Starym Mieście w Częstochowie

RECENZJE / REVIEWS

- 327 JAROSŁAW BODZEK
WILHELM MÜSELER
Lykische Münzen in europäischen Privatsammlungen, (Gephyra Monographien 4), Istanbul 2016, 207 pages, 29 plates; ISBN 978-605-396-421-6
- 335 JAROSŁAW BODZEK
MARIUSZ MIELCZAREK
Sylloge Nummorum Graecorum, Poland. Vol. I: The Archaeological and Ethnographical Museum in Łódź. Part 3: Bosphorus-Cilicia, The Polish Academy of Arts and Sciences, The Institute of Archaeology and Ethnology of the Polish Academy of Sciences, Kraków–Warszawa 2016, 122 pages, 42 plates, indices; ISBN 978-83-7676-258-6
- 338 JAROSŁAW BODZEK
ELIZA WALCZAK, ALEKSANDRA KRZYŻANOWSKA
Sylloge Nummorum Graecorum, Poland. Vol. II: The National Museum in Warsaw. Part 1: The Northern Black Sea Coast: Chersonesus-Bosporus, The Polish Academy of Arts and Sciences, Kraków–Warszawa 2016, 130 pages, 53 plates, indices; ISBN 978-83-7676-200-5

ELIZA WALCZAK

Sylloge Nummorum Graecorum, Poland. Vol. II: The National Museum in Warsaw. Part 2: The Northern Black Sea Coast: Bosphoran Rulers, The Polish Academy of Arts and Sciences, The Institute of Archaeology and Ethnology of the Polish Academy of Sciences, The National Museum in Warsaw, Kraków–Warszawa 2017, 174 pages, 71 plates, indices; ISBN 978-83-7676-280-7

ELIZA WALCZAK

Sylloge Nummorum Graecorum, Poland. Vol. II: The National Museum in Warsaw. Part 3: The Northern Black Sea Coast: Bosphoran Rulers – Sarmatia, The Polish Academy of Arts and Sciences, The Institute of Archaeology and Ethnology of the Polish Academy of Sciences, The National Museum in Warsaw, Kraków–Warszawa 2018, 168 pages, 66 plates, indices; ISBN 978-83-7676-304-0

EVGENI I. PAUNOV

342 JAROSŁAW BODZEK

Sylloge Nummorum Graecorum, Poland. Vol. III: The National Museum in Cracow. Part 3: Thrace and Pontus, The Polish Academy of Arts and Sciences, The Institute of Archaeology and Ethnology of the Polish Academy of Sciences, The National Museum in Krakow, Kraków–Warszawa 2018, 148 pages, 58 plates, indices; ISBN 978-83-7676-305-7

SZYMON JELLONEK

343 MAREK BUDAJ, JÁN HUNKA

Nálezy Mincí na Slovensku / Coin Finds in Slovakia. V/1. Archeologický Ústav Sav Historické Múzeum SNM, Bratislava–Nitra 2018, 260 pages; ISBN 978-80-8196-026-0

KRONIKA / CHRONICLE

MATEUSZ WOŹNIAK

347 Kronika Gabinetu Numizmatycznego Muzeum Narodowego w Krakowie (2018)

354 *The Chronicle of the Numismatic Cabinet of the National Museum in Krakow (2018)*

JAROSŁAW BODZEK

363 Kronika Sekcji Numizmatycznej Komisji Archeologicznej Polskiej Akademii Nauk Oddział w Krakowie (2018)

365 *The Chronicle of the Numismatic Section of the Commission on Archaeology of the Polish Academy of Sciences (Krakow Branch of the Polish Academy of Sciences) (2018)*

BARBARA ZAJĄC, SZYMON JELLONEK, PAULINA KOCZWARA

367 *Pecunia Omnes Vincit. International Numismatic and Economic Conferences (2013–2018)*

NEKROLOG / OBITUARY

JAROSŁAW BODZEK

373 Stefan Skowronek (16 stycznia 1928 – 11 czerwca 2019)

379 *Stefan Skowronek (January 16, 1928 – June 11, 2019)*

386 Bibliografia wybranych prac numizmatycznych prof. Stefana Skowronka

Selected Bibliography of Prof. Stefan Skowronek's Numismatic Works

Stefan Skowronek (1928–2019) podczas wykopalisk archeologicznych w Egipcie (1960/1961)
Ze zbiorów Ośrodka Dokumentacji Filmowej Nauki Polskiej Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie
Stefan Skowronek (1928–2019) during archaeological excavation in Egypt (1960/1961)
From the Center of Visual Documentation of Polish Science (Pedagogical University of Cracow)

Szanowni Państwo,

oddajemy w Państwa ręce tom XIV *Notae Numismaticae – Zapisków Numizmatycznych*. Zgodnie z przyjętymi przez nas zasadami wszystkie teksty publikujemy w językach kongresowych, z angielskimi i polskimi abstraktami. Polskojęzyczne wersje tekstów odnoszących się w większym stopniu do zainteresowań czytelnika polskiego są zamieszczone w formie plików PDF na stronie internetowej Muzeum Narodowego w Krakowie (<https://mnk.pl/notae-numismaticae-zapiski-numizmatyczne-1>). W podobny sposób udostępniamy cały obecny tom oraz tomy archiwalne. Na stronie internetowej dostępne są ponadto wszelkie informacje ogólne o czasopiśmie oraz instrukcje dla autorów i recenzentów.

11 czerwca 2019 r. w wieku 91 lat odszedł prof. dr hab. Stefan Skowronek (1928–2019), nestor polskiej numizmatyki, wieloletni pracownik i kierownik Gabinetu Numizmatycznego Muzeum Narodowego w Krakowie, wybitny znawca numizmatyki antycznej, wykładowca i pracownik Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, wykładowca Uniwersytetu Jagiellońskiego, członek wielu towarzystw i organizacji naukowych, w tym członek honorowy Sekcji Numizmatycznej Komisji Archeologicznej Polskiej Akademii Nauk Oddział w Krakowie.

Jego pamięci poświęcamy XIV tom *Notae Numismaticae – Zapisków Numizmatycznych*, czasopisma, które mocno wspierał jako autor i członek Komitetu Naukowego.

Redakcja

Dear Readers,

It is with great pleasure that we present volume XIV of *Notae Numismaticae – Zapiski Numizmatyczne* to you. In accordance with the principles that we have adopted, our texts are published in the conference languages with English and Polish abstracts. The Polish-language versions of the texts that are more relevant to the interests of the Polish reader can be found as PDFs on the website of the National Museum in Krakow (<https://mnk.pl/notae-numismaticae-zapiski-numizmatyczne-1>). Similarly, the whole of the present volume is available online, as are previously published volumes of the journal. The website also contains general information about the journal as well as information for prospective authors and reviewers.

Prof. Dr. Hab. Stefan Skowronek (1928–2019), the doyen of Polish numismatics, died on June 11, 2019, at the age of 91. For many years, he worked as an employee – and then as head – of the Numismatic Cabinet at the National Museum of Krakow. He was also a lecturer and employee of the Pedagogical University of Krakow, a lecturer at the Jagiellonian University, and a member of numerous scientific societies and organizations, having honorary membership status at the Krakow branch of the Numismatic Section of the Polish Academy of Sciences' Commission on Archaeology.

It is to his enduring memory that we dedicate volume XIV of *Notae Numismaticae – Zapiski Numizmatyczne*, a journal that he helped to support as both an author and as a member of the Scientific Committee.

The Editors

MATEUSZ WOŹNIAK

Muzeum Narodowe w Krakowie

Kronika Gabinetu Numizmatycznego Muzeum Narodowego w Krakowie (2018)

W 2018 r. zespół Gabinetu Numizmatycznego pracował w składzie: dr hab. Jarosław Bodzek (kierownik, monety starożytne), mgr Anna Bochnak (monety nowożytne, varia i depozyty), mgr Anda Jaworucka-Drath (pieniądz papierowy), mgr Dorota Malarczyk (monety orientalne), mgr Mateusz Woźniak (monety średniowieczne) oraz – do czerwca tego roku – mgr Paulina Taradaj (medale).

Kolekcja Gabinetu Numizmatycznego liczyła na koniec 2018 r. 111 747 obiektów, a wraz z depozytami – 118 580. Zasób kolekcji zwiększył się (inwentarzowo) w stosunku do poprzedniego roku o 687 obiektów.

Nowe nabytki wzbogaciły wszystkie poddziały zbioru. Podobnie jak w 2017 r. wyróżniającą się grupę stanowią monety dalekowschodnie, które zostały podarowane przez Mirosława Kruszyńskiego. W skład tej donacji weszło 359 numizmatów, w tym emisje średniowiecznych Indii, Afganistanu i Cejlonu (VIII–XIII w.), monety islamskiej dynastii Mameluków (XIV w.) oraz nowożytnych władców Kaucazu (XVIII–XIX w.).

Zbiór nowożytnych monet obiegowych całego świata także powiększył się, głównie dzięki Mirosławowi Kruszyńskiemu, o niemal 1500 egzemplarzy, wśród których blisko jedna piąta to monety XVII–XIX-wiecznych mennic Europy Zachodniej i Ameryki Południowej. Swoimi darami kolekcję monet wzbogacili ponadto: Janina Glazur, Lech Kokociński, Sergiy Kondrytski i ks. Janusz Kołecki.

Nieliczne, ale ciekawe dary uzupełniające kolekcję pieniądza starożytnego złożyli Tomasz Speier i Lech Kokociński.

Systematycznie rozwijał się zbiór medali uzupełniony przez dary: Janiny Glazur, Alicji Kilijańskiej, Lecha Kokocińskiego, ks. Janusza Kołeckiego, Mirosława Kruszyńskiego, Krzysztofa Śledziewskiego oraz Instytutu Nauk Prawnych PAN.

Na szczególne wspomnienie zasługuje dar Adama Wojtkowiaka, który składał się z 6 rzadkich medali autorstwa Józefa Klukowskiego (1894–1945), dwukrotnego

medalisty w Olimpijskim Konkursie Sztuki i Literatury (Los Angeles 1932 – złoto, Berlin 1936 – srebro). Medale te zostały wykonane na zamówienie Związku Wojskowych Klubów Sportowych i wybite w Mennicy Państwowej w liczbie 15 kompletów po 7 sztuk.

Do kolekcji pieniądza papierowego zostały włączone obiekty z darów: Jacka Budyna, Janiny Glazur, ks. Janusza Kołleckiego, Mirosława Kruszyńskiego, Romana Rogalskiego, Piotra Suprewicza, Adama Wojtkowiaka (banknoty), a także Wacława Migi i Andrzeja Podczaskiego (papiery wartościowe).

Wśród darczyńców, którzy wzbogacili dział wariów numizmatycznych, znaleźli się: Anna Bochnak, Tomasz Bochnak oraz Polskie Towarzystwo Numizmatyczne Oddział w Płocku.

Banknoty i medale nowożytnie przekazała do naszych zbiorów Gmina Miejska Kraków, a monety kolekcjonerskie i obiegowe – Narodowy Bank Polski. Przez tę drugą instytucję zostaliśmy też wyróżnieni, za co jesteśmy wdzięczni, przekazaniem do naszych zbiorów 12 złotych monet z serii „Skarby Stanisława Augusta”.

W 2018 r. przygotowane zostały dwie wystawy czasowe. Pierwsza z nich, której kuratorami byli Anna Bochnak i Mateusz Woźniak, nosząca tytuł „Istotne – niepozorne. Ołowiane znaki pieczętnie” (8.05–9.09.2018), miała za zadanie zaprezentowanie problematyki i wyzwań badawczych związanych z tzw. plombami drohiczyńskimi. Te niewielkie, opatrzone tajemniczymi symbolami ołowiane przedmioty, zwane „Sfinksem słowiańskiej sfragistyki”, były znajdowane od 1864 r. w Drohiczynie, u stóp Góry Zamkowej; znane są także z terenu peryferii Rusi Kijowskiej, w tym pogranicza polsko-ruskiego. Datuje się je na okres XI–XIII w. i nadal są jedną z większych zagadek – trudno przedstawić jednoznaczną interpretację umieszczonych na nich wyobrażeń czy dokonać identyfikacji osób je emitujących. Nie do końca jasna jest także ich funkcja. W kolekcji Gabinetu Numizmatycznego znajduje się niemal tysiąc plomb typu drohiczyńskiego, który to zbiór, obecnie opracowywany, stał się głównym powodem powstania tej wystawy. Prezentacja plomb drohiczyńskich oraz związanych z nimi problemów i wyzwań badawczych stała się pretekstem dla kontynuacji opowieści w dalszej części wystawy o funkcji ołowianych znaków pieczętnych, potocznie zwanych plombami towarowymi, w okresie późnego średniowiecza i nowożytności. Na wystawę obiektów uczczyło Muzeum Historyczne Miasta Krakowa, Zamek Królewski na Wawelu i osoby prywatne.

Otwarcie ekspozycji dopełniła międzynarodowa konferencja naukowa „The Sphinx of Slav Sigillography. Dorogichin seals in the light of interdisciplinary research”, w dniach 7–9.05.2018, współorganizowana z Komitetem Nauk Pre- i Protohistorycznych Polskiej Akademii Nauk (Warszawa), Instytutem Archeologii Uniwersytetu w Rzeszowie, Instytutem Leibniza Historii Wschodniej Europy (Lipsk) i Instytutem Kultury Materialnej Rosyjskiej Akademii Nauk (St. Peters-

burg). Organizatorem ze strony Gabinetu Numizmatycznego była Anna Bochnak. W trakcie krakowskiego spotkania 48 referentów z jedenastu krajów przedstawiło stan badań nad tzw. plombami drohiczyńskimi i podobnymi znaleziskami z obszaru średniowiecznej Polski, Bałkanów i Rusi Kijowskiej. Zaprezentowane zostały także nowatorskie metody badań laboratoryjnych nad zabytkami ołowianymi i srebrnymi.

Jesienią została otwarta druga z wystaw planowanych na 2018 r. Nosila ona tytuł „A ślady zasypał piasek... Numizmatyczne i archeologiczne skarby żołnierzy 2. Korpusu Polskich Sił Zbrojnych” (4.10.2018–26.05.2019), a jej kuratorami byli Dorota Malarczyk i Mateusz Woźniak. Na wystawie zaprezentowano 507 zabytków numizmatycznych i archeologicznych wybranych z niemal 13 tysięcy obiektów (w tym 12 tysięcy monet), zebranych przez żołnierzy 2. Korpusu Polskich Sił Zbrojnych oraz księdza Stefana Pietruszkę-Jabłonowskiego w Palestynie i Syrii w czasie i po II wojnie światowej. Tworzyły one niegdyś tzw. Muzeum Polskie w Jerozolimie. Obecnie przechowywane są w Muzeum Narodowym w Krakowie, do którego zostały przekazane w 2016 r. decyzją Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Na wystawie prezentowana była także broń wschodnia pochodząca z przechowywanego w Muzeum Narodowym w Krakowie depozytu z Banknock (w Szkocji), przekazanego przez Instytut Historyczny im. gen. Władysława Sikorskiego (obecnie Instytut Polski i Muzeum im. gen. Sikorskiego) w Londynie. W jego skład wchodzi ponad 200 obiektów, głównie z terenu Iranu, Palestyny i Egiptu. Podobnie jak monety i zabytki archeologiczne były one nabywane przez żołnierzy w celu uzupełnienia polskich zbiorów muzealnych po zakończeniu działań wojennych.

Rok 2018 zakończyliśmy niewielkim pokazem 13 złotych monet 500-złotowych z serii „Skarby Stanisława Augusta”, przekazanych do naszej kolekcji przez Narodowy Bank Polski („Królu złoty...”). Monety z daru Narodowego Banku Polskiego”, 18.11.2018–6.01.2019, kurator Mateusz Woźniak). Oparta jest ona na osiemnastowiecznej serii medalierskiej z wizerunkami królów Polski wykonanej na zlecenie Stanisława Augusta Poniatowskiego (1764–1795). Jej autorem był znakomity medalier Jan Filip Holzhaeusser (1741–1792), a prace nad nią kontynuował Jan Jakub Reichel (ok. 1746–1801). Towarzyszyły im, poza oryginalnymi egzemplarzami ze świty Holzhaeussera-Reichla (bitymi w srebrze i brązie), medale z XIX-wiecznej serii przedstawiającej władców polskich i inne ważne postacie, wydanej przez Michała Sołtyka (ok. 1740–1815), oraz medaliki z tzw. świty Lauterbacha, której twórcą był najprawdopodobniej Józef Zelt (1820–1890). Ponadto pokazano przykłady XX-wiecznych pocztów królów i władców polskich, wykonane w latach 70. przez Witolda Korskiego (1918–2003), oraz powstałe na przełomie XX i XXI w. dzieła Ewy Olszewskiej-Borys (ur. 1939), inspirowane pocztom Jana Matejki (1838–1893).

Przez cały 2018 r. trwały prace nad XIII tomem *Notae Numismaticae* – *Zapisków Numizmatycznych*, redagowanych przez Jarosława Bodzka, Mateusza Woźniaka, Dorotę Malarczyk, Annę Bochnak i Barbarę Zając (Uniwersytet Jagielloński), do którego artykuły przygotowali Anna Bochnak, Jarosław Bodzek, Paulina Taradaj i Mateusz Woźniak (wydanie tomu zaplanowano na 2019), oraz pierwszym tomem nowej serii wydawniczej „Medal i sztuka medalierska”, redagowanym przez Paulinę Taradaj, Mateusza Woźniaka i Agnieszkę Smołuchę-Sładkowską (Uniwersytet Jagielloński).

Kontynuowano prace nad następującymi projektami badawczymi realizowanymi w ramach działalności statutowej Muzeum Narodowego w Krakowie, finansowanymi ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego: „Plomby typu drohiczyńskiego w zbiorach MNK” (Anna Bochnak), „Starożytne monety syryjskie w kolekcji Muzeum Narodowego w Krakowie” (Jarosław Bodzek), „Dirhamy dynastii Sāmānidów we wczesnośredniowiecznych skarbach z terenu Polski” (Dorota Malarczyk), „Medale elektorów saskich na tronie polskim (1697–1763) w zbiorach Muzeum Narodowego w Krakowie” (Paulina Taradaj) oraz „Najstarsze monety polskie w świetle badań ich składu pierwiastkowego” (Mateusz Woźniak).

Aktywność konferencyjną zespołu Gabinetu Numizmatycznego w 2018 r. rozpoczął Jarosław Bodzek, biorąc udział w XII naukowej sesji poświęconej pamięci profesora Piotra Ossipowicza Karyszkowskiego (Odessa, Odeski Uniwersytet Narodowy im. I. Miecznikowa, 12–13.03.2018), gdzie przedstawił referat „Coins struck in the Black Sea Region from Stanisław Mineyko’s donation in the National Museum in Krakow”. Na zorganizowanej w Muzeum im. Emeryka Hutten-Czapskiego konferencji „The Sphinx of Slav Sigillography. Dorigichin seals in the light of interdisciplinary research” (patrz wyżej) wystąpiły, prezentując wyniki swoich badań, Anna Bochnak („Small lead seals from Drohiczyn in Polish museum collections”) i Dorota Malarczyk („«...A seal with the image of the king» – Abū Ḥāmid al-Gharnāṭī’s report on the use of the black lead in the Eastern Europe”).

Wyjątkowo ułożył się kalendarz konferencji w maju 2018 r., kiedy to między 16 a 19 dniem tego miesiąca odbyły się jednocześnie trzy naukowe imprezy. Pierwsza z nich miała miejsce na Ukrainie, gdzie na zaproszenie Lwowskiej Akademii Nauk pojechała Anna Bochnak, by na XV międzynarodowej konferencji „АРХЕОЛОГІЯ ЗАХОДУ УКРАЇНИ” (Archeologia zachodniej Ukrainy) przedstawić referat: „Zabytki archeologiczne z grodziska Pleśnisko w Podhorcach w zbiorach Muzeum Narodowego w Krakowie”. Zaprezentowany materiał, jak i związane z nim dokumenty zostały подарowane Gabinetowi Numizmatycznemu przez Lecha Kokocińskiego. W tych samych dniach, z tym że w białoruskim Mińsku, zorganizowana została przez tamtejszy Państwowy Białoruski Uniwersytet trzecia naukowa sesja poświęcona pamięci Profesora W.N. Rjabcewicza. Tamże

Jarosław Bodzek przedstawił przygotowany wspólnie z doktorantami Instytutu Archeologii Uniwersytetu Jagiellońskiego (Szymon Jellonek, Barbara Zajac) referat „Projekt «Roman coin finds from Poland and territory associated historically with Poland (FRC PL)» i nowe znaleziska monet rzymskich z Małopolski”, a Mateusz Woźniak zaprezentował „Fałszywe monety Jagiellonów w kolekcji Gabinetu Numizmatycznego Muzeum Narodowego w Krakowie”. Kierunek południowy wybrała natomiast Dorota Malarczyk, by w Trieście wziąć udział w międzynarodowej konferencji „Too big to study? International workshop-seminar”, zorganizowanej przez Dipartimento di Studi Umanistici Uniwersytetu w Trieście, i opowiedzieć o: „Islamic coins in the early medieval hack-silver hoard Dzierżnica II from Greater Poland”. Anda Jaworucka-Drath była jednym z autorów plakatu przygotowanego wspólnie z Anną Klisińską-Kopacz, Barbarą Łydzką-Kopczyńską, Juliem del Hoyo-Meléndezem, Agatą Mendys i Katarzyną Lech, prezentującego rezultaty badań: „Provenance studies of Kościuszko banknotes – one of the oldest paper banknotes in Europe using Raman spectroscopy and other techniques”, który został zaprezentowany na „XIII Geo Raman Conference” w Katanii (10–14.06.2018). Jarosław Bodzek, nie zważając na sezon urlopowy, wystąpił z referatem: „Krakow and the Interest in Ancient Jewish Coinage” na XI Międzynarodowym Kongresie European Association for Jewish Studies (Kraków, 16.07.2018), a panel o tytule „Ancient Jewish numismatics”, na którym temat ten został zaprezentowany, odbył się w Muzeum im. Emeryka Hutten-Czapskiego. Tenże przygotował także wystąpienie „Hellenistic coins from The Jagiellonian University Excavations at the Roman Agora of Nea Paphos (Paphos Agora Project 2011–2017)”, które zostało wygłoszone na zorganizowanej przez Uniwersytet Wrocławski międzynarodowej konferencji „NUMISMATICA CENTROEUROPAEA III” w Bystrzycy Kłodzkiej (17–20.09.2018). Z kolei uczestnicy „7th International Conference of Oriental Studies: Collection of Texts and Artefacts” (22–24.10.2018, organizator: Polska Akademia Nauk) mieli możliwość wysłuchania wystąpienia Doroty Malarczyk na temat: „Oriental Coins in the Collection of the Numismatic Cabinet of the National Museum in Krakow”. Ostatnia międzynarodowa konferencja numizmatyczna w kraju w 2018 r. odbyła się 6–7 grudnia w Warszawie. Jej tematyka, zaproponowana przez Polskie Towarzystwo Numizmatyczne, dotyczyła „Utraconych kolekcji numizmatycznych”, w związku z czym Mateusz Woźniak zaprezentował wykład „Wojenne losy kolekcji numizmatycznej Muzeum Narodowego w Krakowie”. Dorota Malarczyk wzięła także udział w międzynarodowym seminarium „Rzeki, które łączą, rzeki, które dzielą. Sieć wodna Europy Środkowo-Wschodniej i Wschodniej i jej znaczenie w wiekach średnich. W tysiąclecie zwycięstwa Chrobrego w bitwie nad Bugiem. Grody Czerwieńskie – złote jabłko polskiej archeologii. Seminarium nr 6” (Hrubieszów, 27–29.06.2018) i wygłosiła tam referat „Nie

tylko «szlak od Waregów do Greków». Bug jako oś komunikacyjna pomiędzy Polską Piastów i Europą Wschodnią w świetle znalezisk monet orientalnych”.

Kontynuowano także popularyzacyjny cykl wykładów noszący nazwę „Numizmatyka, czyli co?” (10 sezon), w ramach którego wystąpili: Anna Bochnak: „Znaki odcisnięte w ołowiu” i „Pieniądz czasów zagłady – monety i banknoty Getta Łódzkiego”; Jarosław Bodzek: „Seleucydzi i inni. Mennictwo diadochów i epigonów”, „Moneta w imperium Aleksandra Wielkiego” i „Monety opowiadają o historii – denary rzymskie okresu Republiki”; Dorota Malarczyk: „Iran epoki Sasanidów – mennictwo królów Persji”; Paulina Taradaj: „Medale Radziwiłłów w kolekcji Gabinetu Numizmatycznego MNK”; Mateusz Woźniak: „A co można było za nią kupić?” i „Medalierstwo krakowskie ok. 1900 roku”.

Jarosław Bodzek był jednym z wykładawców XVI edycji Toruńskich Warsztatów Numizmatyki Antycznej (Toruń, 21.04.2018), gdzie wygłosił referat „Mennictwo Aleksandra, diadochów i epigonów”.

Jak co roku pracownicy Gabinetu Numizmatycznego gościli na spotkaniach Polskiego Towarzystwa Numizmatycznego Oddział Kraków, omawiając zagadnienia „Plomby ołowiane w średniowieczu i czasach nowożytnych” (14.06.2010) i „Numizmatyka krakowska w latach 1939–1945 (11.01.2018). Oba wystąpienia przygotował Mateusz Woźniak.

Przeprowadzone zostały ponadto zajęcia z numizmatyki dla studentów III roku archeologii Uniwersytetu Jagiellońskiego (Jarosław Bodzek) i studentów II roku muzeologii Uniwersytetu Rzeszowskiego (Anna Bochnak, Dorota Malarczyk).

Jarosław Bodzek i Mateusz Woźniak współpracowali z Kołem Naukowym Studentów Archeologii Uniwersytetu Jagiellońskiego przy organizacji kolejnej edycji międzynarodowej konferencji studencko-doktoranckiej „Pecunia omnes vincit” (18–19.05.2018), a także, jak co roku od pięciu już lat, krakowskiej edycji Toruńskich Warsztatów Numizmatyki Antycznej (5–6.10.2018), których głównym realizatorem jest Fundacja „*Traditio Europae*”. W 2018 r. poza uczestnikami międzynarodowej konferencji „*The Sphinx of Slav Sigillography*” oraz Międzynarodowego Kongresu „*European Association for Jewish Studies*” odwiedził nas także Evgieni I. Paunov, niezależny numizmatyk z Austrii.

BIBLIOGRAFIA PRACOWNIKÓW GABINETU NUMIZMATYCZNEGO
ZA ROK 2018

- BOCHNAK, A. i WOŹNIAK, M. 2017. „Skarb fałszywych monet Władysława Jagiełły z Łucka”, *Notae Numismaticae – Zapiski Numizmatyczne* 12: 187–204.
- BODZEK, J. i FISCHER-BOSSERT, W. 2017. „Ancient Sicilian Coins in the National Museum in Krakow”, *Notae Numismaticae – Zapiski Numizmatyczne* 12: 13–32.
- BODZEK, J. 2017. „A New Achaemenid Coin. Several Comments on a Unique Tetradrachm of the Type «Great King/Prow» and Some Other Issues of the Satraps”, *Notae Numismaticae – Zapiski Numizmatyczne* 12: 33–50.
- WADYL, S., MARTYKA, K. i MALARCZYK, D. 2018. „Wczesnoabbasydzkie dirhamy z nowoodkrytego grodziska w Bornitach koło Pieniężna”, *Wiadomości Numizmatyczne* 62 (205–206): 129–143. DOI 10.24425/wn.2018.125040
- SZCZUREK, T., PASZKIEWICZ, B., TABAKA, A., BOGUICKI, M., ILISCH, P., MALARCZYK, D. In Zusammenarbeit mit KAŻMIERCZAK, P., KĘDZIERSKI, A., NOWAKIEWICZ, T. und SIKORA, M. 2017. „Frühmittelalterliche Münzfunde aus Grosspolen”, [w:] M. BOGUICKI, P. ILISCH i S. SUCHODOLSKI (red.), *Frühmittelalterliche Münzfunde aus Polen. Inventar I*, Warszawa.
- WOŹNIAK, M. 2017. „Kronika Gabinetu Numizmatycznego Muzeum Narodowego w Krakowie (2017)”, *Notae Numismaticae – Zapiski Numizmatyczne* 12: 279–301.
- WOŹNIAK, M. 2018. „Monety pozyskane w trakcie badań archeologicznych na krakowskiej Skalce w latach 2007–2008”, [w:] J. POLESKI (red.), *Średniowieczny kościół św. Michała Archaniola i św. Stanisława na Skalce w Krakowie w świetle badań interdyscyplinarnych*, Kraków: 83–114.

Adres Autora:

Mateusz Woźniak
Gabinet Numizmatyczny
Muzeum Narodowe w Krakowie
ul. Piłsudskiego 12
31-109 Kraków
mwozniak@mnk.pl
ORCID 0000-0002-1243-6536

MATEUSZ WOŹNIAK

National Museum in Krakow

The Chronicle of the Numismatic Cabinet of the National Museum in Krakow (2018)

In 2018, the Numismatic Cabinet consisted of the following staff members: Dr. hab. Jarosław Bodzek (head; ancient coins); Anna Bochnak, M.A. (modern coins, varia, deposits); Anda Jaworucka-Drath, M.A. (paper money); Dorota Malarczyk, M.A. (Oriental coins); Mateusz Woźniak, M.A. (medieval coins); and – up until June of this year – Paulina Taradaj, M.A. (medals).

At the end of 2018, the collections of the Numismatic Cabinet numbered 111,747 pieces – and including the deposits, 118,580 pieces. In comparison to the previous year, the cabinet's holdings increased by 687 pieces.

The new acquisitions enriched all of the subdivisions in the collection. As in 2017, the ones that stand out are the coin additions from the Far East donated by Mirosław Kruszyński. This group consists of 359 coins, including issues from medieval India, Afghanistan, and Sri Lanka (from the 8th to the 13th century), coins of the Islamic Mamluk Dynasty (14th century), and coins of modern rulers of the Caucasus (from the 18th to the 19th century).

In large part, it was also thanks to Mirosław Kruszyński that the collection of modern circulation coins from all over the world increased by almost 1,500 pieces. About 1/5 of these are 17th–19th century coins from mints in Western Europe and South America. The collection was also enriched by donations from Janina Glazur, Lech Kokociński, Sergiy Kondrytski, and Father Janusz Kołecki.

The collection of ancient money also increased in size thanks to donations by Tomasz Speier and Lech Kokociński. Although small in number, they are very interesting.

The collection of medals systematically grew in size thanks to gifts from Janina Glazur, Alicja Kilijańska, Lech Kokociński, Father Janusz Kołecki, Mirosław Kruszyński, Krzysztof Śledziewski, and the Institute of Law Studies of the Polish Academy of Sciences.

Particularly noteworthy was the gift from Adam Wojtkowiak of six rare medals by Józef Klukowski (1894–1945), a two-time medalist in the Olympic Art Competitions (he won a gold medal at the Los Angeles Olympics in 1932 and a silver at the Berlin Olympics in 1936). Commissioned by the Association of

Military Sports Clubs and struck at the State Mint, the medals were made in 15 sets of 7 medals a piece.

A number of donors added on to the collection of paper money. Jacek Budyn, Janina Glazur, Mirosław Kruszyński, Roman Rogalski, Piotr Suprewicz, and Adam Wojtkowiak donated banknotes, Waclaw Miga and Andrzej Podczaski donated securities, and Father Janusz Kołdecki donated both forms of paper money.

Those who enriched the department of numismatic varia include the following: Anna Bochnak, Tomasz Bochnak, and the Płock branch of the Polish Numismatic Society.

Banknotes and modern medals were bestowed upon the cabinet by the Municipality of Krakow; collector coins and circulation coins, by the National Bank of Poland. We are grateful to the latter institution for its having honored us with 12 gold coins from the series known as the “Treasures of Stanisław August”.

Two temporary exhibitions were prepared in 2018. The first was curated by Anna Bochnak and Mateusz Woźniak. Titled *Istotne – niepozorne. Ołowiane znaki pieczętne* (Important and Inconspicuous. Lead Seals) (May 8 to September 9, 2018), its goal was to show the issues and research challenges associated with so-called Dorogichin seals. Called the “Sphinx of Slavic Sphragistics”, these small lead objects with mysterious symbols on them, were found at the foot of Castle Mountain, in Dorogichin, in 1864; we also know of them from the periphery of Kievan Rus’, including the borderland between Poland and Rus’. Dated to the period between the 11th and 13th centuries, they are still one of the greater mysteries in the field; it is not easy to give a definite interpretation of the images on them, nor is it easy to identify the issuers of these seals. What role they played is also unclear. The Numismatic Cabinet has almost a thousand Dorogichin-type seals in its collection, and it was this assemblage of items – on which work is ongoing – that became the main reason for the creation of the exhibition. The presentation here of Dorogichin seals and the issues and research challenges associated with them became a pretext for adding more information later on in the exhibition about the role played by lead seal marks, more commonly known as cloth seals, during the late medieval and modern eras. The exhibition received items on loan from the Historical Museum of the City of Krakow, Wawel Royal Castle, and private individuals.

The opening of the exposition was accompanied by an international conference titled *The Sphinx of Slav Sigillography. Dorogichin seals in the light of interdisciplinary research*. Held between May 7 and May 9, 2018, the conference was co-organized by the Pre- and Protohistorical Sciences Committee of the Polish Academy of Sciences (Warsaw), the Institute of Archaeology of the University of Rzeszów, the Leibniz Institute for the History and Culture of Eastern Europe (Leipzig), and the Institute of Material Culture of the Russian Academy of Sciences (St. Petersburg). Anna

Bochnak was the organizer on the part of the Numismatic Cabinet. During this event in Krakow, 48 speakers from 11 countries presented the state of research on these so-called Dorogichin seals and similar finds from the lands of medieval Poland, the Balkans, and Kievan Rus'. New methods for laboratory research on lead and silver artifacts were also presented.

The second exhibition planned for 2018 opened in the fall. Entitled *A ślady zasypał piasek... Numizmatyczne i archeologiczne skarby żołnierzy 2. Korpusu Polskich Sił Zbrojnych* (And the Tracks Were Covered with Sand.... The Numismatic and Archeological Treasures of the Soldiers of the 2nd Corps of the Polish Armed Forces) (October 4, 2018, to May 26, 2019), the exhibition was curated by Dorota Malarczyk and Mateusz Woźniak. It showcased 507 numismatic and archaeological artifacts taken from almost 13,000 items (including 12,000 coins) that had been collected by soldiers of the 2nd Corps of the Polish Armed Forces, but also by Father Stefan Pietruszka-Jabłonowski, in Palestine and Syria during World War II. Once forming the so-called Polish Museum in Jerusalem, these items are now kept at the National Museum in Krakow, to which they were moved in 2016 by decision of the Ministry of Culture and National Heritage. Also exhibited were eastern arms from Banknock (in Scotland) on deposit at the National Museum in Krakow by the General Sikorski Historical Institute (now called the Polish Institute and Sikorski Museum) in London. The deposit consists of over 200 items, mostly from the lands of Iran, Palestine, and Egypt. Much like the coins and archaeological artifacts, they were collected by the soldiers in order to replenish the collections of Polish museums following the end of military operations.

The Numismatic Cabinet finished 2018 with a small exhibit of thirteen 500-złoty coins from the series titled the "Treasures of Stanisław August", bestowed upon the cabinet by the National Bank of Poland: "*Królu złoty...*". *Monety z daru Narodowego Banku Polskiego* ("King of Gold..."). Coins from a Gift from the National Bank of Poland), November 18, 2018, to January 6, 2019; curator: Mateusz Woźniak. These coins are based on a series of 18th-century medals with images of the kings of Poland. Commissioned by Stanisław August Poniatowski (1764–1795), the medals were created by the outstanding medalist Jan Filip Holzhaeusser (1741–1792), with work being continued on the them by Jan Jakub Reichel (c. 1746–1801). Besides the original medals from the Holzhaeusser-Reichel collection (struck in silver and bronze), the exhibition also included medals from a 19th-century series, issued by Michał Sołtyk (c. 1740–1815), showing the Polish rulers and other important figures, as well as medallions from the so-called collection of Lauterbach, the creator of which was almost certainly Józef Zelt (1820–1890). Moreover, the exhibit included examples of 20th-century portrait galleries of the kings and rulers of Poland, ones made in the 1970s by Witold Korski (1918–2003), as well as works created by Ewa

Olszewska-Borys (b. 1939) at the turn of the 20th and 21st centuries, these works having been inspired by the portrait gallery of Jan Matejko (1838–1893).

The year 2018 saw work done on Volume XIII of *Notae Numismaticae – Zapiski Numizmatyczne*. Editing work was done by Jarosław Bodzek, Mateusz Woźniak, Dorota Malarczyk, Anna Bochnak, and Barbara Zając (Jagiellonian University), while Anna Bochnak, Jarosław Bodzek, Paulina Taradaj, and Mateusz Woźniak wrote articles for the issue (the publication of which was planned for 2019). The year 2018 also saw work done on the first volume of a new publishing series titled *Medal i sztuka medalierska* (Medals and the Medallistic Art), the editors of which are Paulina Taradaj, Mateusz Woźniak, and Agnieszka Smołucha-Sładkowska (Jagiellonian University).

The staff members at the Numismatic Cabinet continued to do work on research projects that are part of the statutory activity of the National Museum in Krakow and financed by the Ministry of Science and Higher Education. Anna Bochnak conducted research on “Plomby typu drohiczyńskiego w zbiorach MNK” (Dorogichin-Type Seals in the Collections of the National Museum in Krakow); Jarosław Bodzek, on “Starożytne monety syryjskie w kolekcji Muzeum Narodowego w Krakowie” (The Ancient Syrian Coins in the Collection of the National Museum in Krakow); Dorota Malarczyk, on “Dirhamy dynastii Sāmānidów we wczesnośredniowiecznych skarbach z terenu Polski” (The Dirhams of the Sāmānid Dynasty in Early Medieval Hoards from the Territory of Poland); Paulina Taradaj, on “Medale elektorów saskich na tronie polskim (1697–1763) w zbiorach Muzeum Narodowego w Krakowie” (The Medals of the Electors of Saxony on the Throne of Poland (1697–1763) in the Collections of the National Museum in Krakow); and Mateusz Woźniak, on “Najstarsze monety polskie w świetle badań ich składu pierwiastkowego” (The Oldest Polish Coins in the Light of an Analysis of their Elemental Composition).

The first staff member from the Numismatic Cabinet to participate in a conference in 2018 was Jarosław Bodzek, who took part in *The 12th International Scientific Session dedicated to the memory of Prof. Piotr Osipovich Karyshkovsky* (Odessa, Odesa I. I. Mechnikov National University, March 12 to March 13, 2018), where he gave a paper titled “Coins struck in the Black Sea Region from Stanisław Mineyko’s donation in the National Museum in Krakow”. Two staff members gave papers at *The Sphinx of Slav Sigillography. Dorogichin seals in the light of interdisciplinary research*, the conference mentioned above that was organized in the Emeryk Hutten-Czapski Museum. Anna Bochnak delivered a lecture titled “Small lead seals from Dorogichin in Polish museum collections”, and Dorota Malarczyk delivered a lecture titled “‘...A seal with the image of the king’ – Abū Ḥāmid al-Gharnātī’s report on the use of the black lead in Eastern Europe”.

The conference calendar in May of 2018 turned out to be particularly packed, with three academic events taking place at the same time between May 16 and

May 19. The first of these was in Ukraine, where, at the invitation of the Lviv Academy of Sciences, Anna Bochnak attended the 15th international conference АРХЕОЛОГІЯ ЗАХОДУ УКРАЇНИ (*The Archaeology of Western Ukraine*) in order to deliver a paper titled “Zabytki archeologiczne z grodziska Pleśnisko w Podhorcach w zbiorach Muzeum Narodowego w Krakowie” (Archaeological Artifacts from the Pleśnisko Hillfort in Pidhirtsi in the Collections of the National Museum in Krakow). The material presented as well as the documents associated with it were donated to the Numismatic Cabinet by Mr. Lech Kokociński. Over the same few days, though this time in Minsk, the Belarusian State University organized *The 3rd Scientific Readings in Memory of Professor BSU V.N. Ryabtsevich*. It was here that Jarosław Bodzek presented a paper – prepared together with doctoral students from the Institute of Archaeology of the Jagiellonian University (Szymon Jellonek, Barbara Zajęc) – titled “Projekt ‘Roman coin finds from Poland and territory associated historically with Poland (FRC PL)’ i nowe znaleziska monet rzymskich z Małopolski” (The Project “Roman coin finds from Poland and territory associated historically with Poland (FRC PL))” and New Finds of Roman Coins from Lesser Poland), while Mateusz Woźniak presented a paper titled “Fałszywe monety Jagiellonów w kolekcji Gabinetu Numizmatycznego Muzeum Narodowego w Krakowie” (Counterfeit Coins of the Jagiellonians in the Collection of the Numismatic Cabinet of the National Museum in Krakow). Meanwhile, Dorota Malarczyk chose to go south in order to take part in the international conference *Too Big to Study? International Workshop-Seminar*, organized by the Dipartimento di Studi Umanistici of the University of Trieste, and talk about “Islamic coins in the early medieval hack-silver hoard Dzierżnica II from Greater Poland”. Anda Jaworucka-Drath was one of the authors of a poster – prepared in cooperation with Anna Klisińska-Kopacz, Barbara Łydzba-Kopczyńska, Julio del Hoyo-Meléndez, Agata Mendys, and Katarzyna Lech – presenting the results of research on the “Provenance Studies of Kościuszk Banknotes – One of the Oldest Paper Banknotes in Europe – Using Raman Spectroscopy and Other Techniques”, which was delivered at *The XIII Geo Raman Conference* in Catania (June 10 to June 14, 2018). Regardless of the fact that it was the holiday period, Jarosław Bodzek delivered a paper titled “Krakow and the Interest in Ancient Jewish Coinage” at *The 11th Congress of the European Association for Jewish Studies* (Krakow, July 16, 2018), after which he chaired a series of panel discussions on “Ancient Jewish Numismatics”. Both the lecture and panel discussions took place at the Emeryk Hutten-Czapski Museum. Jarosław Bodzek also prepared a lecture titled “Hellenistic coins from the Jagiellonian University Excavations at the Roman Agora of Nea Paphos (Paphos Agora Project 2011–2017)”, which was given at an international conference organized by the University of Wrocław. Titled NUMISMATICA CENTROEUROPAEA III, the conference

was held in Bystrzyca Kłodzka (September 17 to September 20, 2018). In turn, the participants of the 7th *International Conference of Oriental Studies: Collection of Texts and Artefacts* (October 22 to October 24, 2018, organized by the Polish Academy of Arts and Sciences) had the opportunity to listen to Dorota Malarczyk's lecture on the subject of "Oriental Coins in the Collection of the Numismatic Cabinet of the National Museum in Krakow". The last international numismatic conference to occur in Poland took place in Warsaw on December 6 and 7, 2018. Because the conference's subject matter, proposed by the Polish Numismatic Society, concerned "Lost Numismatic Collections", Mateusz Woźniak presented a lecture titled "Wojenne losy kolekcji numizmatycznej Muzeum Narodowego w Krakowie" (The Wartime Fate of the Numismatic Collection of the National Museum in Krakow). Dorota Malarczyk also took part in the international seminar: *Rzeki, które łączą, rzeki, które dzielą. Sieć wodna Europy Środkowo-Wschodniej i Wschodniej i jej znaczenie w wiekach średnich. W tysiąclecie zwycięstwa Chrobrego w bitwie nad Bugiem. Grody Czerwieńskie – złote jabłko polskiej archeologii. Seminarium nr 6* (Rivers connect, rivers divide. The river network of East Central and East Europe and its significance during the Middle Ages. On the 1000 year anniversary of Bolesław the Brave's victory at the Battle on the River Bug. Cherven' Towns – The golden apple of Polish archaeology. Workshop No. 6) (Hrubieszów, June 27 to June 29, 2018), giving a paper entitled "Not only a 'route from the Varangians to the Greeks'. The Bug river as a route between Poland and Eastern Europe in the light of Oriental Coin Finds".

Our effort to promote numismatics among the general public continued with our cycle of lectures titled "Numizmatyka, czyli co?" (Numismatics. What is it?) (10th edition). The following presentations were given by our staff members: "Znaki odciśnięte w ołowiu" (Signs Imprinted in Lead) and "Pieniądz czasów zagłady – monety i banknoty Getta Łódzkiego" (Money in an Age of Extermination – the Coins and Banknotes of the Łódź Ghetto) by Anna Bochnak; "Seleucydzi i inni. Mennictwo diadochów i epigonów" (The Seleucids and Others. The Coinage of the Diadochi and Their Epigones), "Moneta w imperium Aleksandra Wielkiego" (The Coinage in Alexander the Great's Empire), and "Monety opowiadają o historii – denary rzymskie okresu Republiki" (Coins Tell Us About History – Roman Denarii During the Republic) by Jarosław Bodzek; "Iran epoki Sasanidów – mennictwo królów Persji" (Iran During the Age of the Sasanian Empire – Coinage of the Kings of Persia) by Dorota Malarczyk; "Medale Radziwiłłów w kolekcji Gabinetu Numizmatycznego MNK" (The Medals of the Radziwiłłs in the Collection of the Numismatic Cabinet of the National Museum in Krakow) by Paulina Taradaj; "A co można było za nią kupić?" (And What Could You Buy with That?) and "Medalierstwo krakowskie ok. 1900 roku" (Krakow Medallist Art c. 1900) by Mateusz Woźniak.

Jarosław Bodzek was one of the lecturers at the 16th edition of the Toruń Ancient Numismatics Workshops (Toruń, April 21, 2018), where he delivered a paper titled “Mennictwo Aleksandra, diadochów i epigonów” (The Coinage of Alexander, the Diadochi, and Their Epigones).

As we do every year, the staff at the Numismatic Cabinet hosted meetings for the Polish Numismatic Society. Here, we discussed the following issues: “Plomby ołowiane w średniowieczu i czasach nowożytnych” (Lead Seals in the Medieval and Modern Periods) (June 14, 2018) and “Numizmatyka krakowska w latach 1939–1945” (Numismatics in Krakow between 1939 and 1945) (January 11, 2018). Both speeches were prepared by Mateusz Woźniak.

Moreover, classes in numismatics were held for third-year students of archaeology from the Jagiellonian University (Jarosław Bodzek) and second-year students of museology from the University of Rzeszów (Anna Bochnak, Dorota Malarczyk).

Jarosław Bodzek and Mateusz Woźniak worked together with the Academic Circle of Archaeology Students at the Jagiellonian University in organizing the next edition of the international student and doctoral student conference *Pecunia omnes vincit* (May 18 to May 19, 2018), as well as the Krakow edition – now in its fifth year – of the Toruń Ancient Numismatics Workshops (October 5 to October 6, 2018), the main organizer of which is the foundation “Traditio Europae”. Besides the participants of the international conference *The Sphinx of Slav Sigillography* and those of *The 11th Congress of the European Association for Jewish Studies*, we were also paid a visit by Evgieni I. Paunov, an independent numismatist from Austria.

THE BIBLIOGRAPHY OF THE STAFF MEMBERS OF THE NUMISMATIC CABINET FOR THE YEAR 2018

BOCHNAK, A. and WOŹNIAK, M. 2017. “Skarb fałszywych monet Władysława Jagiełły z Łucka”, *Notae Numismaticae – Zapiski Numizmatyczne* 12: 187–204.

BODZEK, J. and FISCHER-BOSSERT, W. 2017. “Ancient Sicilian Coins in the National Museum in Krakow”, *Notae Numismaticae – Zapiski Numizmatyczne* 12: 13–32.

BODZEK, J. 2017. “A New Achaemenid Coin. Several Comments on a Unique Tetradrachm of the Type „Great King/Prow” and Some Other Issues of the Satraps”, *Notae Numismaticae – Zapiski Numizmatyczne* 12: 33–50.

WADYL, S., MARTYKA, K. and MALARCZYK, D. 2018. “Wczesnoabbasydzkie dirhamy z nowoodkrytego grodziska w Bornitach koło Pieniężna”, *Wiadomości Numizmatyczne* 62 (205–206): 129–143 (DOI 10.24425/wn.2018.125040).

SZCZUREK, T., PASZKIEWICZ, B., TABAKA, A., BOGUCKI, M., ILISCH, P., MALARCZYK, D. In Zusammenarbeit mit KAŹMIERCZAK, P., KĘDZIERSKI, A., NOWAKIEWICZ, T. und SIKORA, M. 2017. “Frühmittelalterliche Münzfunde aus Grosspolen”. In: M. BOGUCKI, P. ILISCH and S. SUCHODOLSKI (eds.), *Frühmittelalterliche Münzfunde aus Polen. Inventar I*, Warszawa.

WOŹNIAK, M. 2017. "Kronika Gabinetu Numizmatycznego Muzeum Narodowego w Krakowie (2017) ", *Notae Numismaticae – Zapiski Numizmatyczne* 12: 279–301.

WOŹNIAK, M. 2018. "Monety pozyskane w trakcie badań archeologicznych na krakowskiej Skałce w latach 2007–2008". In. J. POLESKI (ed.), *Średniowieczny kościół św. Michała Archanioła i św. Stanisława na Skałce w Krakowie w świetle badań interdyscyplinarnych*, Kraków: 83–114.

Author's address:

Mateusz Woźniak
Numismatic Cabinet
National Museum in Krakow
12 Piłsudskiego Street
31-109 Krakow, Poland
mwozniak@mnk.pl
ORCID 0000-0002-1243-6536

Il. 1. *Istotne – niepozorne. Ołowiane znaki pieczętne*. Fot. Dariusz Jasek

Fig. 1. *Important and Inconspicuous. Lead Seals*. Photo by Dariusz Jasek

Il. 2. *A ślady zasypał piasek... Numizmatyczne i archeologiczne skarby żołnierzy 2. Korpusu Polskich Sił Zbrojnych*. Fot. Mateusz Woźniak

Fig. 2. *And the Tracks Were Covered with Sand.... The Numismatic and Archeological Treasures of the Soldiers of the 2nd Corps of the Polish Armed Forces*. Photo by Mateusz Woźniak

1

2